

Til lovforslag nr. L 36. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 17. marts 1989

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af ægteskabsloven m.v.

(Separations- og skilsmissebetingselser m.v.)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Udvalget har modtaget mundtlige og/eller skriftlige henvendelser, der er omdelt i udvalget, fra:

Dansk Kvindesamfund,
Jensen, E. Nygaard, Odder,
Just, Svend E., HD, Fredensborg,
Landssammenslutningen mod tidsubestemt
bidragspligt,
Nielsen, Jørgen Schlegel, Gentofte, og
Ægteskabs- og Skilsmissehjælpen.

Herudover er der fra enkeltpersoner modtaget en lang række skriftlige henvendelser, der er fremlagt for udvalgets medlemmer og stedfortrædere, og som ligeledes er indgået i udvalgets overvejelser.

Der er af justitsministeren og af nogle mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af Fremskridtspartiets og Kristeligt Folkepartis medlemmer) lovforslaget til *vedtagelse* med det af justitsministeren stillede ændringsforslag.

Et flertal inden for flertallet (Socialdemokratiets og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) ønsker at udtrykke følgende:

Det er meget tilfredsstillende, at reglerne om separation og skilsmisse nu moderniseres.

Blandt de foreslåede ændringer findes et forslag om ajourføring af lovteksten vedrørende udmåling af bidragspligt. Udvalgsarbejdet har gjort det klart for flertallet, at det på den ene side er nødvendigt at opretholde adgangen til at pålægge tidsubegrænset bidragspligt, mens det på den anden side er nødvendigt at afgrænse anvendelsen af denne tidsubegrænsede bidragspligt til de forhold, hvor der har været tale om meget langvarige samliv, mere end 20 år, og hvor der kan konstateres et langvarigt og fuldstændigt fravær fra arbejdsmarkedet for den bidragsnydende part, således at erhvervsmulighederne for den pågældende er mindsket betydeligt.

Det vil fortsat være muligt at få taget bidragsudmålingen op til vurdering, hvorved der vil være mulighed for at nedsætte bidraget til 0 kr. Det vil sædvanligvis ske, når bidrag har været betalt i omkring 20 år.

Flertallet finder, at der på længere sigt er behov for en generel drøftelse af bidragsprincipperne, herunder en stillingtagen til, hvorvidt bidragspligt ophører ved opløsning af ægteskaber, der er indgået efter en sådan lovændring.

Flertallet finder endelig, at der af hensyn til en begrænsning af de tilfælde, hvor der af pensions hensyn pålægges tidsubestemt bidragspligt, skal gennemføres et lovgivningsinitiativ med baggrund i de overvejelser, der er gennemført i et under Finansministeriet nedsat udvalg. Flertallet finder den gældende sammenkobling af bidragspligt og pensionsandel uheldig.

-LF8

Et *mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede ændringsforslag og henviser i øvrigt til bemærkningerne til ændringsforslagene.

Et *andet mindretal* (Kristeligt Folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet og det af justitsministeren stillede ændringsforslag.

Mindretallet ønsker at udtale følgende:

Ægteskabet er den rette samlivsform mellem mand og kvinde. Derfor bør det styrkes mest muligt. Men mindretallet erkender også, at ægtefæller kan »vokse fra hinanden«, således at en fortsættelse af ægteskabet vil være en umulighed. Inden dette konstateres, bør parterne dog rådgives og vejledes grundigt med henblik på en bevarelse af ægteskabet. Dette er især påkrævet, hvis der er børn i ægteskabet.

Mindretallet ønsker derfor ikke reglerne vedrørende separation og skilsmisse lempet. Derimod ønsker mindretallet, at mægling- og rådgivningsbestræbelserne forud for eventuel separation eller skilsmisse skal forstærkes ved at oprette en tværfagligt sammensat ægteskabsbevarende rådgivningsinstans.

Mange separationer og skilsmisser vil kunne undgås, hvis ægtefællerne allerede på et meget tidligt tidspunkt i ægteskabets krise erkender, at der er problemer, og søger råd og vejledning til at få dem løst.

Det er derfor vigtigt, at der gives let adgang til en rådgivning, som kan give støtte og vejledning vedrørende alle samlivets forhold, herunder også problemer med opdragelsen af børnene.

Ændringsforslag

Til § 1

Af et *mindretal* (KRF):

1) Nr. 3 udgår.

2) Nr. 4 udgår.

3) Nr. 5 udgår, og i stedet indsættes som nyt nummer:

»01. § 43 og *overskriften* hertil ophæves, og i stedet indsættes:

»Mægling og rådgivning

§ 43. Inden sag til opnåelse af separation eller skilsmisse anlægges eller bevilling meddeles, skal der søges mægling mellem ægtefællerne om fortsættelse af ægteskabet. Sag kan ikke anlægges eller bevilling meddeles, medmindre mægling er afsluttet inden for de sidste 6 måneder.

Stk. 2. Undlader en ægtefælle trods to tilsigelser at give møde til mægling, er mægling med den anden ægtefælle tilstrækkelig. Det samme gælder, hvis en ægtefælle er forgæves eftersøgt. Mægling bortfalder for en ægtefælle, der ikke har ophold her i landet.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om foretagelse af mægling og kan fastsætte frister for mæglingens afslutning.

Stk. 4. Den, der uden lovligt forfald undlader at efterkomme en tilsigelse til mægling, straffes med bøde.

§ 43 a. Mægling foretages af præsten eller, hvis begge parter ønsker det eller de ikke hører til samme trossamfund, af overøvrigheden eller efter dennes bemyndigelse af politimesteren.

Stk. 2. Ægteskabsbevarende rådgivning skal kunne tilbydes ved en kommunal rådgivningsinstans, af en præst, psykolog, læge, jurist eller socialrådgiver.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om rådgivningsinstitutionens virke.««

4) Nr. 6 udgår.

Af et *mindretal* (FP):

5) Nr. 7 affattes således:

»7. I § 50, *stk. 1*, indsættes som 2. *pkt.*:

»Der kan under ingen omstændigheder pålægges en ægtefælle bidragspligt for et tidsrum, der overstiger 5 år.««

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af FP):

6) I det under *nr. 7* foreslåede § 50, *stk. 1, 2. pkt.*, udgår ordet »ganske«.

Af et *mindretal* (FP):

7) Efter *nr. 7* indsættes som nyt nummer:

»02. I § 50, stk. 2, indsættes i 1. pkt. efter »formår at udrede bidrag« ordene: », herunder at den anden part har et passende rådighedsbeløb tilbage til sig selv og eventuel ny familie.«

Til § 7

Af et mindretal (KRF):

8) Paragraffen udgår.

Af et mindretal (FP):

9) I stk. 1 indsættes som 2. pkt.:

»Den i § 1, nr. 7, nævnte ændring i ægteskabslovens § 50 finder dog anvendelse i tilfælde, hvor der ved lovens ikrafttræden ikke er meddelt bevilling eller afsagt endelig dom.«

Ny paragraf

10) Som ny paragraf indsættes efter § 7:

»§ 01

Uanset afgørelsen om bidragspligtens varighed truffet af retten før lovens ikrafttræden opfører bidragspligten senest 5 år efter lovens ikrafttræden.«

Bemærkninger

Til nr. 1 og 2

Ændringsforslagene medfører, at de gældende regler vedrørende separation og skilsmisse bevares.

Til nr. 3

Ændringsforslaget medfører, at de gældende regler for mægling bevares, samtidig med at der gives mulighed for oprettelse af en kommunal rådgivningsinstans.

Til nr. 4 og 8

Ændringsforslagene er en følge af ændringsforslag nr. 1 og 2.

Til nr. 5, 7, 9 og 10

Fremskridtspartiet kan tilslutte sig lovforslaget, som det foreligger, dog med undtagelse af forslaget om ændring af reglerne om ægtefællebidrag.

Fremskridtspartiet foreslår, at der indføres en bestemmelse om, at muligheden for at idømme tidsubestemt ægtefællebidrag ved opløsning af ægteskab ved separation eller skilsmisse helt ophører ved lovens ikrafttræden.

Bidragspligt bør herefter kunne idømmes for et tidsrum af højst 5 år.

Da Fremskridtspartiet er imod lovgivning med tilbagevirkende kraft, stilles ændringsforslag om, at personer, der i dag er idømt tidsubestemt bidrag eller bidrag for en længere årrække, ikke er pligtige at betale bidrag længere end 5 år efter lovens ikrafttræden.

Fremskridtspartiet finder, at 5 år er det maksimale tidsrum, det kan tage at få en passende uddannelse og omstille sin tilværelse. 5 års bidrag skal selvfølgelig kun ydes, hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder, f.eks. et langvarigt ægteskab. Bidraget bør ikke være en sovepude for den fraskilte, men er tænkt som en slags igangsætningshjælp.

Fremskridtspartiet ønsker også den urealistiske og urimelige praksis, hvorefter bidraget udmåles til $\frac{1}{4}$ af forskellen i bruttoindtægten, ændret, idet vi foreslår en ændring af § 50, stk. 2, således at det klart fremgår af denne bestemmelse, at der ved udmålingen skal tages hensyn til, at den bidragspligtige har et passende rådighedsbeløb til sig selv og eventuel ny familie.

Fremskridtspartiet mener, at lovgivningen om ægtefællebidrag bør være så klart forståelig, at der under ingen omstændigheder kan fastsættes tidsubegrænset bidragspligt, hvilket i realiteten er livsvarigt.

Justitsministerens lovforslag om ændring af ægteskabsloven afskaffer ikke det tidsubestemte bidrag, idet forslaget indebærer, at der, når der foreligger særlige omstændigheder, stadig kan idømmes en bidragspligt, der overskrider de 10 år, som justitsministeren foreslår som maksimalt åremål i almindelighed.

Tidsubestemt bidragspligt er aldeles forældet og en udtalt uretfærdighed mod mange fraskilte mænd, der straffes livsvarigt ved en skilsmisse.

Til nr. 6

Som det fremgår af lovforslagets bemærkninger, tilsigter den foreslåede ændring af ægteskabslovens § 50, stk. 1, at indsætte lovregler i ægteskabsloven, som afspejler den nugældende

Bet. o. lovf. vedr. ægteskabsloven m.v.

de praksis ved domstolene med hensyn til den tidsmæssige udstrækning af ægtefællebidrag.

Under drøftelserne i Retsudvalget har der været peget på, at der formentlig kunne gives en mere dækkende beskrivelse af den nugældende retspraksis, såfremt det afgørende kriterium for, om ægtefællebidrag kan pålægges uden tidsbegrænsning, blev, at der foreligger »særlige omstændigheder« i stedet for det oprindeligt foreslåede udtryk »ganske særlige omstændigheder«. I overensstemmelse hermed foreslås det, at ordet »ganske« udgår af teksten.

Det skal dog fremhæves, at både udtrykket »særlige omstændigheder« og udtrykket »ganske særlige omstændigheder« er retlige standarder, hvis indhold til enhver tid vil skulle tilpasses den almindelige udvikling i samfundets syn på bidragspligten.

Som nævnt i lovforslagets almindelige bemærkninger under punkt 11 agter Justitsministeriet i forbindelse med lovforslagets vedtagelse at gennemføre en ændring af administrativ praksis vedrørende udmåling af ægtefællebidrag, således at udmålingspraksis bringes i overensstemmelse med den nugældende praksis ved domstolene og den foreslåede ændring af ægteskabslovens § 50, stk. 1.

Det skal fremhæves, at denne nye administrative praksis ikke vil få betydning i de tilfæl-

de, hvor der også efter nugældende praksis ved domstolene ville blive pålagt tidsubegrænset bidragspligt. Det kan udledes af retspraksis, at tidsubegrænset bidragspligt i almindelighed kun vil komme på tale i tilfælde, hvor ægteskabet har bestået i mere end 20 år. I overensstemmelse hermed vil ændringen af administrativ praksis ikke få betydning i tilfælde, hvor ægteskabet har været i mere end 20 år, og hvor der efter den nyeste retspraksis ville blive pålagt tidsubegrænset bidragspligt.

Praksisændringen vil således sigte mod tilfælde, hvor ægteskabet ikke har været i 20 år. Det kan i den forbindelse fremhæves, at den bidragsberettigede ved sådanne ægteskaber i forvejen har været forberedt på, at bidraget skulle aftrappes og bortfalde efter forløbet af en periode, der svarer til ægteskabets varighed. Der er således ikke noget principielt nyt i, at bidrag bortfalder (ved en nedsættelse til 0 kr.), selv om der oprindeligt har været fastsat bidragspligt uden tidsbegrænsning.

Ændringen af administrativ praksis vil ske i form af et cirkulære til statsamterne, som vil indeholde en skånsom overgangsordning.

De generelle bemærkninger i punkt 11 i lovforslagets bemærkninger skal selvsagt herefter ses i lyset af nærværende ændringsforslag og ovenstående bemærkninger.

Grethe Fenger Møller (KF) fmd. Fischer (KF) Helge Adam Møller (KF) Bjørn Elmquist (V)

Niels Anker Kofoed (V) Aage Brusgaard (FP) Kirsten Lee (RV) Nør Christensen (CD)

Inger Stilling Pedersen (KRF) Erling Christensen (S) Ole Espersen (S) Søren Hansen (S)

Tove Lindbo Larsen (S) Lissa Mathiasen (S) Carsten Andersen (SF) Leif Hermann (SF)

Ebba Strange (SF) nfm.

Nogle af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål 5:

Ministeren bedes tilstille udvalget en oversigt over eller eksempler på Familieretsdirektoratets afgørelser vedrørende ægtefællebidragets størrelse sammenholdt med statsamtets afgørelser i samme sager.

Svar:

Familiereftsdirektoratet og statsamtterne anvender de samme principper i forbindelse med udmåling af bidrag til en ægtefælle.

Såfremt en person i forbindelse med separation eller skilsmisse pålægges bidragspligt enten ved dom eller efter parternes aftale ved bevilling, uden at bidragets størrelse samtidig aftales, udmåles bidraget efter administrativ praksis ifølge de retningslinjer, der er angivet i ægteskabslovens § 50, stk. 2.

Ved bidragsudmålingen lægger Familiereftsdirektoratet og statsamtterne som vejledende princip hovedvægten på parternes bruttoindkomst eller efter omstændighederne den indtægt, de kunne have, hvis de udnyttede deres erhvervsevne og øvrige indtægtsmuligheder, mens udgifterne spiller en mindre rolle, bortset fra de underholdsforpligtelser, som parterne har over for egne børn. Er der tale om »mellemindtægter«, vil udgangspunktet ved fastsættelsen af bidragets størrelse være et beløb svarende til $\frac{1}{4}$ af forskellen mellem den bidragsberettigedes og den bidragspligtiges indtægter (fjerdedelsreglen). Den bidragsforpligtede ægtefælles samlede underholdsforpligtelser over for ægtefælle og børn vil dog i reglen ikke komme til at overstige $\frac{1}{3}$ af indtægten (tredjedelsreglen).

Efter statsamtternes og Familiereftsdirektoratets faste praksis vil størrelsen af et sådant bidrag, der herefter er udmålt med udgangspunkt i denne fjerdedelsregel, altid efterfølgende kunne ændres på begæring af en part, når deres

økonomiske eller personlige forhold ændrer sig, f.eks. ved ændrede indtægtsforhold hos en af parterne eller forøgede børnebidragsforpligtelser hos den bidragspligtige eller ved den bidragsberettigedes dokumenterede faste samliv med en anden.

Følgende eksempel på anvendelsen af fjerdedelsreglen kan opstilles.

Ægtefællerne er skilt. Hustruen har ved skilsmissen fået forældremyndigheden over de 2 fællesbørn. Manden betaler til hvert af børnene normalbidraget + 25 pct., hvilket svarer til ca. 750 kr. månedlig til hvert barn.

– Mandens månedlige bruttoindtægt	20.000 kr.
– Bidragsforpligtelse over for 2 børn (normalbidraget + 25 pct. til hvert barn)	÷ 1.500 kr.
– Hustruens månedlige bruttoindtægt	÷ 10.500 kr.
Forskel	8.000 kr.
Ægtefællebidrag $\frac{1}{4}$ af 8.000 kr.	2.000 kr.

Følgende eksempel vedrørende tredjedelsreglen kan opstilles:

Ægtefællerne er skilt. Manden har fået forældremyndigheden over de tre fællesbørn. Han har endvidere fra et tidligere ægteskab 3 børn, som han ikke har forældremyndigheden over. Han betaler ikke bidrag til sin første hustru.

En beregning af hustrubidraget efter ovennævnte »fjerdedelsregel« vil herefter give følgende resultat:

– Mandens månedlige bruttoindtægt	21.000 kr.
– Forsørgelse over for 6 børn med normalbidrag	÷ 3.600 kr.
– Hustruens månedlige bruttoindkomst	÷ 2.000 kr.
Forskelsbeløb	15.400 kr.

Ægtefællebidrag $\frac{1}{4}$ af 15.400 kr. 3.850 kr.

Svar:

Den bidragspligtiges samlede underholdsforpligtelser over for børn og tidligere ægtefælle ville herefter udgøre 7.450 kr. Efter statsamternes og Familieretsdirektoratets sædvanlige praksis må den samlede bidragsforpligtelse over for ægtefælle og børn normalt ikke overstige $\frac{1}{3}$ af bruttoindtægten, og bidraget til hustruen vil i dette tilfælde blive udmålt således:

$\frac{1}{3}$ af 21.000 kr.	7.000 kr.
Maksimalt ægtefællebidrag	
7.000 kr. ÷ 3.600 kr.	<u>3.400 kr.</u>

Det er ikke muligt med udgangspunkt i ægteskabslovens § 50, stk. 2, at opstille egentlige og nøjagtige regler for bidragsfastsættelser, og afgørelserne træffes derfor altid efter et samlet skøn over alle oplysninger om parternes personlige og økonomiske forhold. Normalt lægges vægten ved udmålingen af bidrag på parternes bruttoindtægt, mens der i almindelighed ikke lægges særlig vægt på parternes udgifter, idet en part ellers ville kunne få bidraget ændret ved at påtage sig yderligere økonomiske forpligtelser.

Spørgsmål 7:

Udvalget udbeder sig statistiske oplysninger om, hvor mange personer der i 1987 er blevet dømt til at betale ægtefællebidrag, henholdsvis ved dom og administrativt, samt om hvor mange tidsubestemte bidrag der gives.

Der føres hverken ved domstolene eller ved statsamterne statistik over, hvor mange ægtefæller der bliver pålagt at betale bidrag til en ægtefælle. Det er således heller ikke muligt at oplyse antallet af personer, der i 1987 ved dom eller i henhold til parternes aftale er blevet pålagt tidsubegrænset bidragspligt. Besvarelsen af det stillede spørgsmål vil derfor kræve en manuel gennemgang af samtlige dombøger samt separations- og skilsmissebevillinger.

Det kan dog oplyses, at landsdommer Svend Danielsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1988 B, side 335, har redegjort for en undersøgelse af de separations- og skilsmissebevillinger, der blev udstedt af Frederiksborg Statsamt i 1986, samt de ægteskabssager, der blev behandlet af de fem byretter i Frederiksborg Amt i 1986. (Artiklen er optrykt i dette bilag).

Det fremgår af artiklen, at der i 368 af de 1.388 sager om separation eller umiddelbar skilsmisse med selvstændig stillingtagen til bidraget i henhold til aftale eller dom skulle være bidragspligt over for den anden ægtefælle. Der var således tale om bidragspligt i 26 pct. af tilfældene. I 71 af sagerne svarende til 5-6 pct. af samtlige sager var bidraget tidsubegrænset. Af sagerne med bidragspligt udgjorde sagerne med tidsubegrænset bidragspligt ca. 20 pct. eller den samme andel, som en lignende undersøgelse af ca. 500 landsretsdomme i perioden 1981-82 og 1984-85 viste.

Skilsmissestatistik

Af landsdommer *Svend Danielsen*

Ved flere lejligheder har jeg været inde på, at dansk statistik om opløsning af ægteskab er meget sparsom. Dette er overraskende i betragtning af, at der indsamles tal på så mange andre områder, og med den samfundsmæssige betydning antallet af separationer og skilsmisser samt deres virkninger har i mange henseender.

Blandt grundene til begrænsningerne i de statistiske muligheder er, at det kun er skilsmisser, der indberettes. Ingen offentlige registre indeholder oplysninger om separationer eller om, hvem der får eller har forældremyndigheden. Det er skilsmisseoplysningerne, herunder vielsesdatoerne og parrenes CPR-numre, der bearbejdes af Danmarks Statistik i tabellerne om befolkningens bevægelser. Derudover indberetter domstolene noget om deres sagsantal og fordeling, herunder med en rubrik for ægteskabssager, hvorfor en summarisk oplysning herom indgår i retsstatistikken. Statsamternes arbejde er talmæssigt et lukket land, hvilket er beklageligt, fordi hovedparten af de familieretlige sager behandles og afgøres der.

Gennem de senere år har jeg prøvet at skaffe mig flere oplysninger om ægteskabssagerne, navnlig på grundlag af et landsretsmateriale. Denne artikel er endnu et forsøg på at udfylde nogle af de mørke pletter.

I. Materialet

1. I årene 1981-86 gennemgik jeg størstedelen af *landsretternes ægteskabssager* og bearbejdede dommene fra årene 1981-82 og 1984-85 statistisk. Oplysningerne herfra indgik i en redegørelse om forældremyndighedsdomme, se Jur. 1981, s. 234-51. I UfR 1984 B, s. 131-37 og i Dommerforeningens Domsoversigter, 1986, pkt. 6.4.46-52 opstillede jeg nogle tabeller over godt 500 domme om hustrubidrag.

Yderligere var der tal i min artikel om separations- og skilsmissegrunde i UfR 1987 B, s. 25-31. Endelig var der i min oversigt over 519 domme fra landsretterne i ægteskabssager 1984-85 i Dommerforeningens Domsoversigter, 1986, pkt. 6.4.1-108 en række tal og tabeller.

2. Mine hidtidige undersøgelser har været begrænset til ankedommene, hvilket har været en mangel. Jeg har følt et behov for at gennemgå en række *byretsdomme* for at få et indtryk af, hvorledes det står til i førsteinstansen, der ud fra mere generelle synspunkter og med henblik på ægteskabssagerne som helhed forekommer langt mere interessante end landsretternes sager.

For et par år siden havde jeg mulighed for at gennemgå ægteskabssagerne fra *byretten i Odense* for året 1984. Det drejede sig om 136 sager, hvoraf 113 endte med dom, medens de resterende blev hævede. For samme år gennembladede jeg *dombogen fra Korsør*, og fandt 22 domme, medens der havde været 34 ægteskabssager i retskredsen. En større undersøgelse blev foretaget af ægteskabssagerne i de fem *byretter i Frederiksborg Amt* for 1986, som dette år behandlede 285 ægteskabssager, hvoraf 235 endte med dom. Derudover har jeg gennemgået 31 domme fra *Hjørring* fra samme år, hvortil kom en bortfalden sag. Det talmæssige materiale består således af 487 ægteskabssager fra byretterne fra 1984 og 1985, heraf 401 domme. Da der det pågældende år ifølge byretsstatistikken var henholdsvis ca. 3.400 og ca. 3.100 ægteskabssager, drejer det sig således om 7-8 pct. af det samlede antal, men om materialet er repræsentativt for landet som helhed kan være vanskeligt at bedømme.

En *supplering* af oplysningerne er sket med hjælp fra venlige kolleger fra Grenå, Næstved,

Tønder og Århus, der har besvaret et spørgeskema og dermed har belyst de tal, jeg selv har fundet. Disse retskredse havde i 1986 281 ægteskabssager, og der blev afsagt 233 domme. Hermed er materialet fra 1986 næsten 20 pct. af denne årgangs retssager.

3. Manglen ved hidtidige undersøgelser har i nogen grad været, at det ikke har været muligt inden for et geografisk afgrænset område at få et indtryk af både statsamternes og domstolenes sager. Arbejdsgruppen om separations- og skilsmissebetingelser indsamlede oplysninger fra fire statsamter, som sammen med nogle af mine domstolstal blev offentliggjort i betænkningen (nr. 1121/87) s. 10-14. *Frederiksborg Statsamt* imødekom med megen velvilje min anmodning om at supplere de oplysninger, arbejdsgruppen bad om, med tal for 1986 fra separations- og skilsmissebevillingerne om forældremyndigheds- og bidragsaftalerne. I dette amt blev der i 1986 meddelt 2.230 separationer og skilsmisser, heraf 2.012 ved bevilling og 218 ved dom. Antallet af skilsmisser var 1.186, og sammenlignes det med de ca. 14.500, der er i hele landet på et år, omfatter denne undersøgelse ca. 8 pct. Byretterne i amtet havde i 1986 285 ægteskabssager, medens der på landsbasis som nævnt var ca. 3.100, og procentdelen er således godt 9.

II. Byretsdommene

A. Domstolenes sagsandel

Tallene fra Frederiksborg Amt, således som de er offentliggjort i skilsmissebetænkningen s. 13, muliggør en beregning af, hvor mange af separationerne og skilsmisserne der afgjordes i retten. Ofte nævnes 10 pct., men dette er beregnet alene på grundlag af skilsmissetal, se således betænkning II fra ægteskabsudvalget af 1957 (nr. 369/64) s. 65 og 92-93. Regner man på de nye tal, viser de, at omkring 10 pct. af separationerne, 18-19 pct. af de umiddelbare skilsmisser og 6 pct. af skilsmisserne på grundlag af separation blev meddelt ved dom. De samlede tal viste, at domstolene behandlede omkring 10 pct. af alle separationer og skilsmisser.

B. Ægteskabssagernes karakter

For at få et indtryk af, hvad domstolene beskæftiger sig med, har jeg foretaget en opdeling af de 401 domme, der indgår i materialet. Separationerne udgjorde næsten halvdelen af sager-

ne eller 187. Den næststørste gruppe var de umiddelbare skilsmisser, der talte 106. Antallet af skilsmisser på grundlag af separation var så stort, nemlig 87, at det gøres til genstand for en særskilt analyse, se nedenfor under E.

Yderligere var der 21 selvstændige sager om *forældremyndighed* eller *ændring af vilkår*. Forældremyndighedstvisterne efter myndighedslovens §§ 14 og 17 var de dominerende med 18 sager, medens der kun var en sag efter ægteskabslovens § 52 om ændring af en bidragsaftale og to efter lovens § 58 om tilsidesættelse af henholdsvis en bidrags- og en bodelingsaftale. Ændringsspørgsmål indgik derudover i fem skilsmissesager efter ægteskabslovens § 32. De 233 domme, der indgik i det mere skønsmæssigt bedømte materiale, havde nogenlunde samme fordeling, idet der var 20 ændrings-sager, hvortil kom 15 ændringspåstande under sager om skilsmisse på grundlag af separation. Det er således ikke de selvstændige »ændrings-sager«, der belaster domstolene, idet de kun udgjorde 6-7 pct. af det samlede antal domme.

C. Årsager til retssagerne

1. Det har interesse at undersøge, hvorfor sagerne endte i domstolene. Trækkes ændrings-sagerne fra de 401 domme, bliver der 380 tilbage. I 183 af disse fremgik det af dommen, at der var *enighed* mellem parterne om alle spørgsmål ved sagens optagelse til dom. I det supplerende materiale var det samme tilfældet i 70-80 af de 213 domme. Der var således enighed i mere end 40 pct. af sagerne. Som regel fremgår det ikke af dommene, hvornår enigheden er opnået, idet formuleringen »efter den endelige påstand« sjældent blev anvendt.

Om *baggrunden* for enigheden kan kun gisnes. Antagelig er der blandt sagerne et ikke ubetydeligt antal, hvor der ikke blev givet møde af begge parter til vilkårsforhandling, f.eks. i tilfælde hvor den ene part har rettet henvendelse til statsamtet om ægteskabets opløsning. I andre om skilsmisse på grundlag af separation kan der have været misforståelser om retsstillingen, idet en part ikke har set noget formål med at møde op i en sag, som vedkommende allerede anser for afgjort. Sager med udeblivelse fra vilkårsforhandling må nødvendigvis til retten. Nogle ægtefæller reagerer måske mere respektfuldt over for en indkaldelse til et rets-

møde eller bliver af den beskikkede advokat overtalt til at komme.

Der kan også være parter, som foretrækker det mindre tidrøvende at møde op i retten i hjembyen frem for at skulle rejse til statsamtet. Andre kan spekulere i, at sagen i nogle retskredse antagelig bliver afgjort lige så hurtigt som ved bevilling, og er der antaget advokat, kan denne på klientens og egne vegne være interesseret i at udnytte muligheden for fri proces og få sit honorar dækket af det offentlige, hvad kun er muligt under en retssag.

Selv om begge møder op under vilkårsforhandlingen, skal statsamtet nægte bevilling, hvis det findes betænkeligt at meddele den, jf. ægteskabslovens § 42, stk. 3. Om der er sager, hvor et mindre arbejdspris i statsamtet ville have betydet, at betænkelighederne kunne være overvundet, er svært at sige, men det er nok få.

Blandt enighedssagerne er der også en gruppe, hvor parterne efter drøftelse med advokaterne, deres orientering om retstilstanden samt mulig overtalelse bliver klar over, hvilke muligheder de har vedrørende vilkårene. Det gør nok indtryk på parterne, hvis de får samme oplysninger fra flere sider, først af amtsfuldmægtigen under vilkårsforhandlingen og derefter hos deres egne advokater.

Endelig er der en række sager, hvor oplysninger indhentet under sagen, f.eks. konklusionen i en børnesagkyndig undersøgelse eller oplysninger om, hvad større børn har tilkendegivet under en samtale i medfør af myndighedslovens § 26, fører til forlig. Det kan også være, at enigheden opnås under domsforhandlingen efter bevisførelsen med dommerens mellemkomst, eventuelt i form af en tilkendegivelse. I hvilket omfang dette sker, afhænger af dommerens temperament samt tvistens karakter og dybde. Antagelig vil de fleste dommere være mere tilbøjelige til i retten at fremkomme med deres syn på et bidragsspørgsmål end på, hvem der skal have forældremyndigheden, men der er kolleger, som foreslår sådanne spørgsmål forligt, herunder for at få forældrene til at arbejde sammen også om samværretten.

2. En anden gruppe er *udeblivelsessagerne*. De udgjorde 37 af de 380 sager, eller knap 10 pct., og andelen var nogenlunde den samme i det supplerende materiale på 213 sager. Der var mange varianter. I et par sager, hvor sagsøgte var bosat i udlandet, kunne advokaten

ifølge dommen oplyse, at der havde været kontakt med denne, der var enig i ægteskabets opløsning, men advokaten valgte formelt at opretholde en protest. I et par tilfælde var en retsbogsudskrift forkyndt, herunder i en sag, hvor det nævntes, at der var forsøgt med to tilsigelser. I atter andre tilfælde var sagsøgte opholdssted ukendt, og der skete forkyndelse i Statstidende.

3. Tilbage bliver det, der er domstolenes hovedområde, nemlig *tvistsagerne*. Dem var der 160 af blandt de 380, og andelen var nogenlunde den samme i det supplerende materiale.

D. Tvisternes karakter

Ser man bort fra de fåtallige protester mod selve ægteskabets opløsning, idet de er beskrevet i min artikel i UfR 1987 B, s. 25-31, var det navnlig *forældremyndighed* og *hustrubidrag*, der tvistedes om. Blandt de 152 sager med vilkårstvister var de 20 i realiteten rene forældremyndighedssager, 97 rene bidragssager, to sager var om lejligheden og to om et § 56-beløb. I de resterende 31 var der flere uenighedsspørgsmål, med gruppen hvor der både var en forældremyndigheds- og en bidragstvist som den største med 24. I andre var der tillige spørgsmål om lejlighed eller om et beløb efter § 56, og i fire sager var der tre tvistsspørgsmål.

Tælles tvisterne op, var der 187 modstridende påstande. Heraf var de 48 om forældremyndighed, 129 om bidrag, 6 om lejligheden og 4 om et beløb efter § 56.

E. § 32-skilsmisserne

Efter opbygningen af systemet med gennemgående vilkår, jf. ægteskabslovens § 45, skulle skilsmisser på grundlag af separation i de fleste tilfælde ikke give anledning til tvist og således kunne klares administrativt. Derfor er det overraskende, at de udgjorde over 20 pct. af de gennemgåede domme, nemlig 87 af de 380 separations- og skilsmisdomme. I det supplerende materiale var procentandelen nogenlunde den samme. I Frederiksborg Amt måtte 47 ud af i alt 810 skilsmisssager på dette grundlag, eller 6 pct., til retten.

Den største undergruppe blandt disse skilsmisssager var enighedstilfældene, der udgjorde 54, medens antallet af udeblivelsessager var 15. I to sager modsatte den ene sig skilsmissten. Derudover var der i 11 sager et såkaldt bidrags-

forbehold, hvor det ved separationen var aftalt eller bestemt, at spørgsmålet om ægtefællebidragspligt skulle kunne tages op igen ved den senere skilsmisse. Endelig blev der i fire sager nedlagt påstand i medfør af myndighedslovens § 17 om overførelse af forældremyndigheden og i en sag i medfør af ægteskabslovens § 53, stk. 1, om ændring af afgørelsen om bidragspligt. I det supplerende materiale var der forholdsvis flere bidragsforbehold og ændringspåstande.

F. Fri proces

Det var ikke muligt at konstatere, hvor mange af retssagerne der forud havde være realitetsbehandlet i statsamtet, herunder i form af en egentlig vilkårsforhandling.

Fra Frederiksborg Statsamt er det oplyst, at amtet i 1986 meddelte 178 bevillinger til fri proces i ægteskabssager, herunder i selvstændige sager om forældremyndighed og om ændring af vilkår, hvilket må sættes i relation til de 285 retssager i amtets byretter samme år. 27 fri proces-ansøgninger blev afslået, fordi de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, medens 8 afslag skyldtes realiteten.

III. Børn

Undersøgelsen af separationerne og skilsmisserne i Frederiksborg Amt i 1986 omfattede 1.044 separationer og 376 umiddelbare skilsmisser, hvoraf de 1.249 blev meddelt ved bevilling og 171 afgjort ved dom. Oplysninger om fællesbørnene indgik i materialet.

A. Sager med børn

Der var børn i 685 af de 1.044 separationssager eller i to tredjedele og i 188 af de 376 sager om umiddelbar skilsmisse eller i halvdelen. Af de 873 sager med børn blev de 773 afsluttet med bevilling, medens 100 gik til retten. Det viste sig imidlertid, at der kun i en fjerdedel af retssagerne, eller i 25, var tvist om forældremyndigheden ved optagelsen til dom, idet der enten var enighed eller tvist om andre spørgsmål. På tidspunktet for sagens afslutning var der således kun tvist om børnene i ca. 3 pct. af sagerne.

B. Antal børn i sagerne

Det blev også undersøgt, hvor mange børn der var i sagerne. I 445 af de 848 enighedssager var der ét barn, medens der i 341 familier var to

børn, i 53 var der tre børn, og i 9 var der fire børn eller flere. Af de 25 tvistsager drejede 13 sig om ét barn, 8 sager om to søskende og 1 sag om tre børn. I yderligere 2 sager var der tvist om ét af to børn og i 1 sag om to af tre børn.

Bevillingssagerne omfattede 1.199 børn og de 75 retssager med enighed om forældremyndighedsspørgsmålet 131 børn. Tvisterne vedrørte 36 børn ud af det samlede børnetal på 1.366 eller ca. 2½ pct.

IV. Bidrag

Frederiksborg Amt bidrager også med en række oplysninger om ægtefællebidragene. Igen er det de 1.420 separationer og umiddelbare skilsmisser, der navnlig har interesse. For så vidt angår dommene, er der ikke foretaget opdeling efter sagstype, idet det efter mine domslæsningserfaringer ikke viser ret meget. Derimod er der foretaget en opspaltning i separations- og skilsmisseaftaler. Fra de 1.420 sager er fratrukket 32 utroskabsdomme, hvor der blev henvist til separationsvilkårene, hvilket er en bekræftelse på, at en række skilsmisser efter § 37 meddeles på grund af utroskab i separationstiden. I Københavns Overpræsidium drejede det sig i 1986 om knap 17 pct., jf. skilsmissebetænkningen s. 12.

A. Tvisterne

Antallet af bidragstvister var overraskende stort. Bidragsspørgsmålet indgik i 69 af de 171 domme fra Frederiksborg Amt om separation eller umiddelbar skilsmisse, eller i ca. 40 pct., medens der var en aftale om bidragene i de resterende godt 100 domme. Der var således tvist i næsten 5 pct. af de 1.420 sager om separation eller umiddelbar skilsmisse, hvilket tal må bedømmes i lyset af den begrænsede andel af disse sager, hvor bidragspligt efter nyere praksis overhovedet kommer på tale. Tallene afspejler måske den særlige usikkerhed, der i disse år er med hensyn til praksis og over for den udvikling i begrænsende retning, der er i gang. En del af enighedsretssagerne er måske oprindelig blevet anlagt ved domstolene på grund af denne usikkerhed, således at forlig først er opnået efter drøftelser med og mellem advokaterne, eventuelt efter en tilkendegivelse fra dommeren i retten.

En af tvisterne førte til en dom om tidsubegrænset mandsbidrag.

B. Bidragspligt

I 368 af de 1.388 sager om separation og umiddelbar skilsmisse med selvstændig stillingtagen til bidraget skulle der i henhold til aftalen eller ifølge dommen være bidragspligt over for den anden ægtefælle, eller i 26 pct. Dette var resultatet ifølge aftalen i 248 af de 941 separationsbevillinger, eller i godt 26 pct., og i 47 af de 276 umiddelbare skilsmissebevillinger, eller i 17 pct.

C. Bidragsforbehold

Som bekendt er det muligt ved separation at tage forbehold om, at bidragsspørgsmålet skal tages op igen ved en eventuel senere skilsmisse. I 83 af de 941 separationsbevillinger, eller i 9 pct., blev der indgået en aftale for separations-tiden, heraf i 71 om, at der skulle betales bidrag, og i 12 om at der ikke skulle betales. Det fremgår ikke direkte af materialet, at der samtidig blev taget det ovenfor nævnte forbehold, men det må i hvert fald være gjort i de 12 sager, men sikkert også i en andel af de andre.

I godt 10 pct. af bevillingerne om § 32-skilsmisse synes der at være indgået en ny realitetsaftale om bidrag. Om disse nye aftaler alle er indgået i sager med bidragsforbehold kunne ikke konstateres, men procenten svarer godt til udbredelsen af disse forhold. To tredjedele af disse realitetsaftaler gik ud på, at der ikke skulle være bidragspligt efter skilsmissen.

D. Bidragsperioden

Tages bevillingerne og dommene fra Frederiksborg Amt med og uden bidragsaftaler under et, var resultatet i 71 af sagerne eller i 5-6 pct. et tidsubegrænset bidrag. I et lidt større antal sager, 81, var der tale om en tidsbegrænsning på mere end 6 år. Disse langvarige bidragspligter på over 6 år var således aktuelle i 11 pct. af sagerne. Af sagerne med bidragspligt udgjorde de tidsubegrænsede ca. 20 pct., eller den samme andel, som jeg fandt i landsretsdømmene, se Dommerforeningens domsoversigter, 1986, pkt. 6.4.48.

Den anden ende af skalaen var de 71 aftaler om bidragspligt i separationstiden og 40 sager, hvor bidragsperioden var 1-3 år. De 4-6 årige bidrag var resultatet af aftalen eller dommen i 78 sager.

Der var noget større spredning i de aftalte og fastsatte bidragsperioder i Frederiksborg Amt

end i landsretsmaterialet. Der blev indgået 9 aftaler om bidragspligt i 7 år og 5 om bidrag i ni år, selv om landsretsdomme med sådanne længder er så godt som ukendte. Der var også enkelte længere tidsbegrænsninger end 10 år, nemlig 4 aftaler om 12 års bidragspligt og 1 om 15 års bidragspligt.

Taget under et var det stadig 8, 6, 5 og 10 års bidragspligt, som tegner sig for det største antal sager. Derefter fulgte bidrag i 3, 4 og 1 år som de hyppigst anvendte positioner.

I det samlede materiale på 295 bevillinger med aftaler om bidragspligt indgår 24, hvis indhold ikke nærmere fremgik af selve bevillingen, der blot henviste til vedhæftede aftaler. Der var i øvrigt også tre aftaler om gensidig bidragspligt, se om denne nye mulighed i Graversen m.fl.: Familieret, 2. udg., 1986, s. 261, note 1, og tidligere i modsat retning Ægteskabslovskommentaren, 2. udg., 1984, s. 217-18.

E. Bidragsstørrelser

En af de store mangler ved bidragsstatistikkerne er, at det ikke er muligt at konstatere, i hvilket omfang aftaler eller afgørelser om bidragspligt følges umiddelbart op med en aftale eller afgørelse om størrelsen.

I materialet fra Frederiksborg Amt blev det i bevillingerne undersøgt, om der var en aftale om bidragsstørrelsen, og det var der i godt halvdelen af de 295 sager. I 76 af dem var der enighed om, at ydelser ikke var aktuelle på nuværende tidspunkt, idet det aftaltes, at der for tiden intet skulle betales. I 69 blev der ifølge bevillingen indgået en aftale om bidragsstørrelsen. Endelig var der som nævnt 24 vedhæftede aftaler.

1. Blandt de 75 sager, hvor aftalen gik ud på, at der *for tiden* intet bidrag skulle betales, var der 26, hvor pligtaftalen gik ud på, at den skulle gælde i separationstiden, medens der i 12 tilfælde var aftalt tidsubegrænsede bidrag. I 22 sager var længden af bidragspligten 1-6 år, i 14 tilfælde 7-12 år, og i 2 var pligten gensidig.

2. En gennemgang af de 69 sager, hvor der også var aftale om bidragets størrelse, viste, at der i over halvdelen var et forbehold om, at *størrelsen* kun var aftalt »indtil videre«, se om denne klausul Ægteskabslovskommentaren, 2. udg., 1984, s. 274, således at der senere er mulighed for at gå til statsamtet med en ændrings-sag i medfør af ægteskabslovens § 53, stk. 2. I 16

sager var det udtrykkelig slået fast, at der var tale om »fast« bidrag, og meget tyder på, at det samme var underforstået i i hvert fald de fleste af den resterende snes sager. Halvdelen af de faste bidrag var tidsubegrænsede eller længerevarende.

3. *Størrelsen* af de aftalte bidrag varierede meget, men i halvdelen af sagerne drejede det sig om beløb på 2.000 kr. eller derunder. Der var kun ganske få tilfælde, hvor beløbet var fastsat til et par hundrede kroner, og det er ikke indtrykket, at aftaler indgået med specielt henblik på bevarelse af enkepensionen, smh. UFR 1988.127 H, spillede nogen større rolle. De øvrige bidrag fordelte sig over et bredt spektrum op til 20.000 kr. månedlig, men med gruppen 3.000 kr. og derunder som den største.

4. De mere komplicerede »pakke«-aftaler, der var vedhæftet bevillingen, er ikke gennemgået, men også i selve bevillingerne var der *individuelle løsninger*, hvoraf nogle skal gengives. En aftale gik ud på, at der i ti år fast skulle betales 10.000 kr. månedlig, men således at bidraget skulle bortfalde i tilfælde som nævnt i ægteskabslovens § 51, og hvis bidragsberettigede indledte nyt samlivsforhold. Et tidsubegrænset bidrag skulle betales fast med 2.000 kr. månedlig i tre år, derefter fast 5.000 kr. månedlig pristalsreguleret, og således at bidraget ikke skulle bortfalde ved nyt samlivsforhold eller forhold som nævnt i § 51. Om et andet tidsubegrænset

bidrag var det bestemt, at det efter 1998 ikke kunne overstige 200 kr. om måneden. Om et bidrag var det aftalt, at der skulle betales, så længe hustruen var studerende ved universitetet, dog længst til juli 1990. Et bidrag skulle ifølge aftalen fast svare til prioritetsudgifterne på boligen. Som et sidste eksempel kan nævnes en aftale om fast 5.000 kr. månedlig til pensionsalderens indtræden, hvorefter det skulle fastsættes af statsamtet.

Resumé

Emnet er en gennemgang af godt 400 domme i ægteskabssager fra 1984 og 1986, heraf samtlige domme fra byretterne i Frederiksborg Amt fra 1986. Oplysningerne suppleres med tal fra de godt 2.000 separations- og skilsmissebevillinger, Frederiksborg Statsamt udstedte samme år. I mere end 40 pct. af alle byretssagerne var der enighed mellem parterne om alle spørgsmål ved optagelsen til dom, og over 20 pct. vedrørte skilsmisse på grundlag af separation. Af de 187 modstridende påstande var 48 om forældremyndighed, 129 om ægtefællebidrag, 6 om lejlighed og 4 om et beløb efter ægteskabslovens § 56. I Frederiksborg Amt var der tvist om forældremyndigheden i 3 pct. af alle sager om separation og umiddelbar skilsmisse med mindreårige fællesbørn. Artiklen indeholder også en række oplysninger om bidragsaftalerne i bevillingerne.

Spørgsmål 16:

Kan ministeren bekræfte, at det i dag er den bidragsydende part, der i »dyneløftersager« har bevisbyrden for, at den bidragsmodtagende part lever i socialt/økonomisk fællesskab med en ny partner, og at denne bevisbyrde er vanskelig at løfte?

Svar:

Efter ægteskabslovens § 51 bortfalder bidragspligten, hvis den berettigede indgår nyt ægteskab. Bestemmelsen antages ikke at finde anvendelse, hvis den bidragsberettigede flytter sammen med en anden.

Det er imidlertid statsamternes og Familieretsdirektoratets praksis i medfør af ægteskabslovens § 53, stk. 2, på begæring af den bidragspligtige at nedsætte størrelsen af bidraget til 0 kr. i tilfælde, hvor der er tale om et fastsat (ikke et aftalt) bidrag, når det findes godtgjort, at den bidragsberettigede har et vist økonomisk og personligt interessefællesskab med en anden.

Såfremt statsamtet under behandlingen af en sag om nedsættelse af et bidrag bliver opmærksom på muligheden for, at den bidragsberettigede part har indledt et samliv med en anden, skal statsamtet sørge for, at der sker en forsvarlig oplysning af sagen, inden der træffes afgørelse.

Statsamternes afgørelser træffes efter et konkret skøn over samtlige omstændigheder i sagen, herunder parternes og den pågældende tredjemands forklaringer, eventuelt afgivet til politiet. Såfremt der ved denne undersøgelse ikke forekommer tilstrækkeligt grundlag for at antage, at den bidragsberettigede har indledt et nyt samliv, vil der ikke ske en nedsættelse af bidraget.

Spørgsmål 17:

Udvalget udbeder sig statistiske oplysninger om, hvor mange personer der i de senere år er idømt langvarig eller tidsubestemt bidragspligt, og ministerens skøn for, hvor mange der vil blive idømt langvarig eller tidsubestemt bidragspligt, hvis lovforslaget vedtages.

Svar:

Der findes ikke statistiske oplysninger om, hvor mange personer der i de senere år er blevet

pålagt langvarig eller tidsubestemt bidragspligt.

Hensigten med lovforslaget er imidlertid at bringe ægteskabslovens regel om bidragspligtens varighed i bedre overensstemmelse med domstolenes praksis.

Såfremt lovforslaget vedtages, vil der derfor næppe ske nogen umiddelbar ændring i antallet af sager, hvor domstolene fastsætter langvarig eller tidsubegrænset bidragspligt. På lidt længere sigt må det dog antages, at lovforslaget vil forstærke den udvikling, der allerede har været i gang i flere år i retning af at anvende stadig kortere bidragsperioder og at begrænse anvendelsen af vilkår om tidsubegrænset bidragspligt.

Spørgsmål 30:

Hvilke bestemmelser vil skulle ændres for at ophæve den relation mellem bidragspligt og ægtefællepension, der i dag er anledning til mange tilfælde af tidsubestemt bidragspligt, og overvejer ministeren sådanne ændringer?

Svar:

Relationen mellem bidragspligt og enkepension fremgår af lov om bevarelse af enkepensionsret ved separation og skilsmisse, hvis § 2, stk. 1, 1. pkt., har følgende ordlyd:

»Når ægteskabet efter at have bestået i mindst 5 år opløses ved skilsmisse og der efter skilsmissen skal påhvile manden pligt til at yde bidrag til hustruens underhold, bevarer hun sin ret til enkepension.«

§ 2. stk. 2, lyder således:

»Såfremt mandens pligt til at yde bidrag til hustruens underhold er tidsbegrænset, er hustruen kun berettiget til at oppebære enkepension i samme tidsrum.«

Relationen mellem bidragspligt og enkepension vil kunne ophæves ved at ændre eller ophæve lovens § 2.

Loven om bevarelse af enkepensionsret ved separation og skilsmisse henhører under Finansministeriets ressort. Finansministeriet har over for Justitsministeriet oplyst, at spørgsmålet om ophævelse af relationen mellem bidragspligt og enkepension har været behandlet af et udvalg om pensionsrettigheders bevarelse ved separation og skilsmisse. Udvalget har for kort tid siden afsluttet sit arbejde. Der er ikke på det

foreliggende grundlag aktuelle planer om en isoleret ændring af lovens § 2, stk. 1 og stk. 2.

Spørgsmål 32:

Ad § 1, nr. 7.

Udvalget udbeder sig en uddybning af, hvad der forstås ved »særlige omstændigheder«.

Spørgsmål 36:

Hvilken forskel kan angives mellem »ganske særlige omstændigheder« og »særlige omstændigheder« i forbindelse med forslaget § 1, nr. 7, når sigtet er at beskrive den gældende praksis i loven?

Svar:

I bemærkningerne til lovforslaget har Justitsministeriet beskrevet den gældende praksis med hensyn til fastsættelse af bidragspligt. Ægteskabet skal således i almindelighed have været i nogle år, før der overhovedet bliver tale om at fastsætte bidragspligt, og bidragspligten vil i almindelighed blive tidsbegrænset (til 1, 3, 5, 8 eller 10 år), men der forekommer også tilfælde af tidsubegrænset bidragspligt.

Det er endvidere i bemærkningerne til lovforslaget beskrevet, hvorledes der i de senere år har været en udvikling i retspraksis i retning af at begrænse tilfælde, hvor der overhovedet fastsættes bidragspligt, at anvende stadig kortere bidragsperioder og at begrænse anvendelsen af vilkår om tidsubegrænset bidragspligt til stadig færre sager. Af den nyeste praksis kan således

udledes, at et ægteskab i dag i almindelighed skal have bestået i over 20 år, før tidsubegrænset bidragspligt overhovedet kommer på tale. Herudover skal der foreligge en række yderligere momenter, som taler for at pålægge tidsubegrænset bidragspligt. Hvilke omstændigheder der herudover skal foreligge, må bero på et konkret skøn i hvert enkelt tilfælde.

Ifølge forslaget § 1, nr. 7, skal tidsubegrænset bidragspligt fremover kun kunne pålægges, såfremt der foreligger ganske særlige omstændigheder. Denne formulering er efter Justitsministeriets opfattelse velegnet til at beskrive den nyeste praksis efter ægteskabsloven med hensyn til afgørelser om tidsubegrænset bidragspligt. Sigtet med bestemmelsen er således at bringe ægteskabslovens regler om bidragspligt i overensstemmelse med den nyeste retspraksis.

Formuleringen »ganske særlige omstændigheder« er endvidere valgt for at tilkendegive over for domstolene, at der i fremtidig domstolspraksis kun bør pålægges tidsubegrænset bidragspligt som noget ekstraordinært. Såfremt udvalget finder, at udtrykket særlige omstændigheder uden tilføjelsen »ganske« giver en mere dækkende beskrivelse af praksis, vil Justitsministeriet imidlertid kunne tiltræde et ændringsforslag med dette indhold.

Det skal dog tilføjes, at både udtrykket »ganske særlige omstændigheder« og udtrykket »særlige omstændigheder« er retlige standarder, hvis indhold til enhver tid vil skulle tilpasses den almindelige udvikling i samfundets syn på bidragspligten.